

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра (циклова комісія) Менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор (перший проректор)

Прушківський В.Г.

“ _____ ” _____ 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОПП ПП 1.2.2. «Управління страховою діяльністю»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.030601 Менеджмент

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Економіко-гуманітарний інститут,

Факультет економіки та управління

(назва інституту, факультету, відділення)

Запоріжжя – 2018 рік

Робоча програма «Управління страховою діяльністю» для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент», спеціальністю 7.03060101, 8.03060101
«Менеджмент організацій та адміністрування», „ ____ ” _____ 2018 року – 20 с.

Розробник: О.Ю. Ткачук, к. с.-г. н., доц. кафедри менеджменту

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту

Протокол від “17.11” _____ 2018 року №5 _____

Завідувач кафедри менеджменту

_____ (Т.В. Пуліна)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 2018 року

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за напрямом підготовки 6.030601
«Менеджмент», спеціальністю 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій та
адміністрування»

(шифр, назва)

Протокол від “ ____ ” _____ 2018 року № _____

“ ____ ” _____ 2018 року Голова _____
(підпис)

(Корольков В.В.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0306 Менеджмент і адміністрування (шифр і назва)	<u>Нормативна</u>	
	Напрямок підготовки 6.030601 Менеджмент (шифр і назва)		
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): 7.03060101 Менеджмент та адміністрування	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 108 год.		4-й	4-й
		Семестр	
		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 9,5 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		24 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		72 год.	134 год.
Індивідуальні завдання:			
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33:67

для заочної форми навчання – 7:93

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями з питань страхування та набуття практичних вмінь і навичок щодо застосування законів, принципів, методів, технологій та процедур в страховій справі. ; набуття вмінь та формування , необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень страховика.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- опанування студентами знань про понятійний апарат страхування, про етапи розвитку страхування;
- організаційні засади страхових компаній;
- правове регулювання страхової діяльності;
- сутність видів страхування і перестрахування;
- особливості фінансово – господарської діяльності страховика;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні терміни і поняття, які застосовуються в страхуванні, перестрахуванні, співстрахуванні;
- основні види і форми страхування, їх характеристики і особливості;
- методику оцінки ризиків і побудови страхових тарифів;
- особливості проведення окремих видів страхування;
- організаційну побудову страховиків, їх взаємодію на страховому ринку;
- особливості державного регулювання страхової діяльності;
- основні тенденції і закономірності розвитку страхового ринку.
- **уміти:**
- аналізувати страхову статистику по страховому ринку і страховим компаніям;
- проводити економічний аналіз страхових операцій;
- створювати страховий продукт, що адекватно відображає страховий захист реальних майнових інтересів суб'єкта;

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організаційно – економічне регулювання страхової діяльності

Тема 1. Економічна природа, зміст та функції страхування. Місце страхування в економічній системі

Функції страхування.

Страховий фонд: зміст, структура, принципи формування та використання.

Принципи формування та використання страхового фонду страховика.

Об'єкт, предмет, методи та методологія досліджень у страхуванні.

Тема 2. Ризик, управління ризиком у страхуванні

Зміст та структурна характеристика ризику.

Економічні ризики,

Класифікація економічних ризиків.

Концепція управління ризиком.

Страхування в системі управління ризиками.

Тема 3. Державне регулювання страхової діяльності

Об'єктивна необхідність, зміст та межі державного регулювання страхової діяльності.

Державний нагляд за страховою діяльністю.

Ліцензування страхової діяльності.

Оподаткування страховиків.

Тема 4. Страхова організація як основа страхової системи

Страхові компанії як частина економічної системи.

Організаційна структура страхової компанії.

Особливості роботи філіальної мережі страхової компанії.

Управління ризиком у діяльності страхової компанії.

Тема 5. Актуарні розрахунки

Суть та завдання актуарних розрахунків.

Тарифна ставка: структура та методи розрахунку.

Визначення тарифів за новими видами страхування.

Суть та види страхових премій.

Тема 6. Фінансова діяльність страхових компаній

Ризики страхової організації та джерела їх покриття.

Страхові тарифи.

Баланс страхової організації, фінансові ресурси страховика.

Формування фінансового результату страхової організації. Показники фінансової діяльності. Страхові резерви.

Модуль 2. Організація надання страхових послуг

Тема 7. Особове страхування

Страхування життя.

Зміст і структура (види) страхування життя.

Змішане страхування життя.

Значення, стан та перспективи розвитку страхування життя в Україні.

Необхідність, зміст та структура медичного страхування.

Обов'язкове медичне страхування.

Добровільне медичне страхування.

Тема 8. Майнове страхування

Зміст, структура та принципи майнового страхування.

Страхування майнових інтересів фізичних та юридичних осіб.

Вартісна оцінка майна, що підлягає страхуванню. Врегулювання вимог страхувальника.

Автомобільне страхування.

Страхування автомобілів за умов ремонту, паркування та зберігання у гаражей.

Тема 9. Страхування відповідальності

Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів

Місце страхування в страховому захисті підприємництва.

Різновиди страхування підприємницьких ризиків.

Страхування підприємницької діяльності в промисловості.

Страхування в системі управління підприємницьким ризиком в аграрному бізнесі.

Тема 10. Перестрахування і співстрахування

Необхідність, зміст і перспективи розвитку співстрахування в Україні.

Виникнення, зміст та значення перестрахування у забезпеченні гарантій страхового захисту.

Методи перестрахування.

Види та інструменти перестрахування.

Стан та перспективи розвитку перестрахування в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Організаційно – економічне регулювання страхової діяльності												
Тема 1. Економічна природа, зміст та функції страхування. Місце страхування в економічній системі	9	2	2			5						
Тема 2. Ризик, управління ризиком у страхуванні	9	2				7						
Тема 3. Державне регулювання страхової діяльності	9	2	2			5						
Тема 4. Страхова організація як основа страхової системи	9	2				7						
Тема 5. Актuarні розрахунки	9	2	2			5						

Тема 6. Фінансова діяльність страхових компаній	9	2				7						
Разом за змістовим модулем 1	54	12	6			36						

Модуль 2												
Змістовий модуль 2. Організація надання страхових послуг												
Тема 7. Особове страхування	18	4	2			12						
Тема 8. Майнове страхування	18	4	2			12						
Тема 9. Страхування відповідальності	9	2				7						
Тема 10. Перестрахування і співстрахування	9	2	2			5						
Разом за змістовим модулем 2	54	12	6			36						
Усього годин	108	24	12			72	108	6	4			98

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 1. Економічна природа, зміст та функції страхування. Місце страхування в економічній системі	2

2	Тема 2. Державне регулювання страхової діяльності	2
3	Тема 3. Актуарні розрахунки	2
4	Тема 4. Особове страхування	2
5	Тема 5. Майнове страхування	2
6	Тема 6. Перестраховування і співстрахування	2
	Разом	12

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час поза аудиторної навчальної роботи студента.

Метою СРС є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у студентів самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Основними формами СРС є такі:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до семінарських, практичних (лабораторних) занять та виконання домашніх завдань;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед написанням модулів та підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю;
- виконання індивідуальних завдань (написання рефератів, здійснення наукових досліджень з підготовкою доповіді на науковій студентській конференції та/або публікацією статті (тез доповіді) у науковому збірнику, пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою курсу, підготовка та проведення студентом на практичному занятті міні-лекції, складання словника по курсу, розробка тематичного кросворду, написання реферату за заданою тематикою тощо).

Всі завдання самостійної роботи поділяються на обов'язкові та вибіркові. До обов'язкових належать завдання, які студенти мають виконувати обов'язково впродовж вивчення даної дисципліни. Вибіркові включають альтернативні завдання, серед яких студент на власний розсуд обирає конкретні завдання з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1 Економічна природа, зміст та функції страхування. Місце страхування в економічній системі I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Необхідність страхового захисту. 2. Історія розвитку страхових відносин. 3. Сутність і функції страхування. 4. Страхування як економічна категорія. 5. Роль страхування. 6. Страховий фонд. 7. Принципи страхування. 8. Страховики та страхувальники. III. Тести для самоконтролю.	5
2	Тема 2 Ризик, управління ризиком у страхуванні I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Поняття та характеристика ризику. 2. Види ризиків та їхня класифікація. 3. Методи оцінки ризиків. III. Задачі для самостійного розв'язання.	7
3	Тема 3 Державне регулювання страхової діяльності I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Об'єктивна необхідність, зміст та межі державного регулювання страхової діяльності. 2. Державний нагляд за страховою діяльністю. 3. Ліцензування страхової діяльності. 4. Оподаткування страховиків. III. Вирішити ситуаційні завдання.	5
4	Тема 4 Страхова організація як основа страхової системи I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Види страхових компаній і порядок їх. 2. Стратегія страхової компанії. 3. Організаційна структура страхової компанії. 4. Ресурси страхової компанії. 5. Органи управління страховою компанією. 6. Об'єднання страховиків та їх функцій. III. Вирішити ситуаційні завдання.	7
5	Тема 5 Актуарні розрахунки I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Поняття і призначення страхових тарифів. 2. Структура страхового тарифу. 3. Принцип обчислення тарифних ставок. Математичні основи обчислення тарифних ставок. 4. Методи обчислення страхових тарифів. 5. Особливості розрахунку тарифних ставок по страхуванню життя.	5

	III. Задачі для самостійного вирішення.	
6	Тема 6 Фінансова діяльність страхових компаній I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Доходи страхової компанії. 2. Витрати страховика. 3. Прибуток від страхової діяльності. III. Задачі для самостійного вирішення.	7
7	Тема 7 Особове страхування I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Поняття особистого страхування. 2. Страхування життя. 3. Зміст і структура (види) страхування життя. 4. Змішане страхування життя. 5. Значення, стан та перспективи розвитку страхування життя в Україні. 6. Необхідність, зміст та структура медичного страхування. 7. Обов'язкове медичне страхування. 8. Добровільне медичне страхування. III. Задачі для самостійного розв'язування.	12
8	Тема 8 Майнове страхування I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Зміст, структура та принципи майнового страхування. 2. Страхування майнових інтересів фізичних та юридичних осіб. 3. Вартісна оцінка майна, що підлягає страхуванню. Врегулювання вимог страховальника. 4. Автомобільне страхування. III. Задачі для самостійного розв'язування.	12
9	Тема 9 Страхування відповідальності I. Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу. II. Підготовка до виступу на семінарському занятті з наступних питань: 1. Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. 2. Місце страхування в страховому захисті підприємництва. 3. Різновиди страхування підприємницьких ризиків. 4. Страхування підприємницької діяльності в промисловості. 5. Страхування в системі управління підприємницьким ризиком в аграрному бізнесі. III. Задачі для самостійного розв'язування.	7
	Разом	72

9. Індивідуальні завдання

Для студентів денної форми навчання – за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study).

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота.

10. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

11. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, захист домашнього завдання, аудиторне розв’язання завдань, тестування.

Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи, розв’язання завдань, тестування.

До основних завдань контролю знань належать:

- оцінювання рівня засвоєння студентами програмного матеріалу дисципліни;
- інформування студентів про якість їх роботи над вивченням дисципліни;
- мотивація студентів до систематичної активної роботи протягом семестру;
- аналіз успішності та вплив викладача на процес самостійної роботи студентів і ефективність навчального процесу в цілому.

Контроль дозволяє вимірювати й оцінювати здобуті студентами у процесі навчання знання, уміння та навички, тому він відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Під час вивчення дисципліни «Організація праці менеджера» застосовується поточний модульний контроль знань студентів. Підсумкове (завершальне) оцінювання знань студентів з дисципліни здійснюється, згідно з встановленим у ЗНТУ порядком, за 100-бальною шкалою з урахуванням результатів поточного модульного контролю. При цьому загальна 100-бальна шкала оцінювання знань розподіляється так:

– оцінювання поточної успішності вивчення матеріалу дисципліни - 0-40 балів;

– оцінювання результатів виконання модульних завдань - 0-60 балів.

В процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни.

Поточний контроль здійснюється в двох формах:

– контроль систематичності та активності роботи студентів протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;

– модульний (проміжний) контроль.

У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом декана. Порядок такого контролю визначає викладач.

Об'єктом поточного контролю знань студентів є:

– відвідування лекційних та семінарських занять (10 балів);

– систематичність та активність роботи на семінарських і практичних заняттях (максимальна оцінка - 10 балів);

– виконання обов'язкового завдання для самостійного опрацювання (максимальна оцінка – 5 балів);

– виконання одного з вибірових завдань для самостійного опрацювання (максимальна оцінка – 5 балів);

– участь в студентських конференціях та олімпіадах (10 балів).

Контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру базується на оцінюванні активності та рівня знань студентів при обговоренні питань семінарських занять. Шкала оцінювання становить: 0; 5; 10 балів.

Критерії оцінювання: активність студентів в обговоренні питань семінарів вимірюється середнім значенням одержаних впродовж семестру оцінок:

– за середньої оцінки нижче 2,5 студент отримує 0 балів;

– за середньої оцінки в інтервалі 2,6 - 3,9 студент отримує 5 балів;

– за середньої оцінки вище 4,0 студент отримує 10 балів.

Результати поточного контролю знань студентів вносяться до заліково-екзаменаційної відомості.

Модульний контроль здійснюється у формі контрольних робіт за окремими частинами дисципліни (модулями).

Підсумкове оцінювання знань. Загальна підсумкова оцінка знань з дисципліни складається з суми балів за результати поточного та модульного контролю. До залікової екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах за 100-бальною шкалою, 4-х бальною національною шкалою та за шкалою ECTS.

Екзамен проводиться за наявності незадовільної оцінки підсумкового модуля або за вибором студента.

Поточна навчальна	Кількість балів
-------------------	-----------------

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною шкалою.

Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший, другий модулі.

Розподіл балів з дисципліни «Страхова справа»

Поточна навчальна діяльність	Робота на лекції	Активна участь у дискусії	Презентація	Практичні заняття			Контрольна робота				Індивідуальне завдання	Разом
				Присутність на прак. занятті	Опанування практичними	Тестовий контроль						
Змістовий модуль 1 (6 лекц., 3 практ. зан.)	1			2	5	6	12				10	100
Тема 1.	1			2	5	6						14
Тема 2.	1				5	6						12
Тема 3.	1			2	5	6						14
Тема 4.	1				5	6						12
Тема 5.	1			2	5	6						14
Тема 6.	1				5	6						12
Контрольна робота							12					12
Індивідуальне завдання											10	10
Змістовий модуль 2 (4лекц.,3практ.зан.)	2			4	5	5	10				10	100
Тема 7.	2			4	4	10						20
Тема 8.	2			4	4	10						20
Тема 9.	2				6	12						20
Тема 10.	2			4	4	10						20
Контрольна робота							10					10
Індивідуальне завдання											10	10
Разом	14			18	48	78	22				20	200/2=100

Розподіл балів, які отримують студенти при поточному оцінюванні знань (екзамен)

Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2				Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
14	12	14	12	14	12	20	20	20	20	

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до виконання самостійної та індивідуальної роботи з курсу «Управління страховою діяльністю» для напряму підготовки 6.030601 “Менеджмент” з подальшим навчанням за спеціальністю 7.03060101 “Менеджмент організацій і адміністрування”. Укладач: доц. каф. менеджменту О. Ю. Ткачук.

2. Методичні вказівки до проведення семінарських та практичних занять з курсу «Управління страховою діяльністю» для напряму підготовки 6.030601 “Менеджмент” з подальшим навчанням за спеціальністю 7.03060101 “Менеджмент організацій і адміністрування”. Укладач: доц. каф. менеджменту О. Ю. Ткачук.

14. Рекомендована література

Базова

1. Базилевич В. Д. Страхова справа : монографія / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, - 4-те вид., перероб. 1 доп. - К. : Знання, 2005. - 351 с.
2. Внукова Н. М. Страхування: теорія та практика: навчально-методичний посібник / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко ; За ред. Н. М. Внуково У. - Х. : Бурун Книга, 2004. - 376 с.
3. Вовчак О. Д. Страхові послуги : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / О. Д. Вовчак, О. І. Завшська. - Львів : Компакт - ЛВ, 2005. - 656 с.
4. Плиса В. І. Страхування : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Плиса. - К. : Каравела, 2005. - 392 с.
5. Страхові послуги : підручник : затв. МОНУ / С. С. Осадець, Т. М. Артюх, О. О. Гаманкова, Т. Д. Кривошлик ; ред. С. С. Осадець, Т. М. Артюх. - К. : КНЕУ, 2007. - 464 с.
6. Страхування: практикум: навч. посібник : рек. МОНУ / В. Д. Базилевич, Р. В. Пікус, О. Ф. Філонюк та інш.; за ред. В. Д. Базилевича. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2011. - 607 с.
7. Супрун А. А. Страхові послуги : навчальний посібник : рек. МОНУ / А. А. Супрун, Т. О. Зайченко. - Львів : Магнолія 2006, 2011. - 248 с.
8. Ткаченко Н. В. Страхування. Практикум : навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Н. В. Ткаченко. - К.: Ліра-К, 2007. - 270 с.
9. Фисун В. І. Страхування : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл.: рек. МОНУ /В. І. Фисун, Г. М. Ярова. - К. : Центр учбової літератури, 2011.-227 с.

Допоміжна

1. Безугла В.О. Страхування: навч. Посібник / В.О. Безугла, І.І. Постіл, Л.П. Шаповал.- К.: Центр учбової літератури, 2008.- 582 с.
2. Дьячкова Ю. М. Страхування : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Ю. М. Дьячкова. - К. : Центр учбової літератури, 2008. - 240 с.
3. Загородній А. Г. Страхування : термінологічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк.- 2-ге вид., випр. і доп. - Львів : Бескид Біт, 2002.- 104 с.
4. Страхування: Підручник/ За ред., В. Д. Базилевича. - К.: Знання, 2008.- 1019 с.
5. Страхування: Підручник/ Керівник авт. кол. І наук. Ред. С.С. Осадець. - Вид. 3-те, без змін. - КНЕУ, 2006. - 604 с.
6. Ткаченко Н. В. Страхування : навч. посібник для самост. роботи студентів / Н. В. Ткаченко. - К. : Ліра - К, 2007. - 376 с.
7. Фисун В. І. Страхування : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл.: рек. МОНУ /В. І. Фисун, Г. М. Ярова. - К. : Центр учбової літератури, 2011.-227 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.uainsur.com/> - Ліга страхових організацій України. Офіційний сайт
2. <http://www.dfr.gov.ua/> - Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Офіційний сайт
3. <http://www.dfr.gov.ua/1079html/> - Департамент страхового регулювання та нагляду Нацкомфінпослуг. Офіційний сайт
4. <http://www.mtsbu.kiev.ua/> - Моторне транспортне страхове бюро України. Офіційний сайт
5. <http://westudents.com.ua/knigi/584-strahuvannya-bazilevich-vd-.html>

